

Arlette volt a neve, Arlette Sauvage. Szép név, nem gondolod? Nekem legalábbis tetszik. Már mint az Arlette, nem pedig a Sauvage, természetesen. Na de persze ízlések és pofonok... Azt persze nem tudom, most is így hívják-e. Rég megszakadt a kapcsolatunk velem. Évszámot ne merészelj kérdezni! A számokkal ugyanis mindig hadilábon álltam. Legyen elég annyi, hogy régen történt. Évtizedekkel ezelőtt. Nem mindegy, pontosan mikor? Mit számít az? Kinek számít? A lényeg az, hogy megszakadt a kapcsolatunk. Sajnos. Sajnos? Én sajnálom. Ó, a francba, hogy én mennyi minden miatt sajnálkozok! Néha úgy tűnik fel nekem, mintha életem minden mozzanata miatt csak sajnálatot éreznék. Pedig nem kéne. De nem ám! Csak hát én ilyen vagyok. Érted? Empatikus. Még saját magammal is. Na mit szólni hozzá? Együttérző vagyok magammal! Ezt add össze! Csakhogy nehéz kereszt a túlfajlett együttérzési képesség ám! Acélkemény lélek kell ahhoz, hogy el lehessen viselni. Acélkemény, én mondom neked. Páncélkemény. És nekem az van. Rozsdás már, mi tagadás, de kemény, nagyon kemény. Tudod, fiacskám... ugye nem haragszol, ha így lefiacskámozlak? Csak hát tényszerűen a fiam lehetnél. Meg én amúgy is minden korodbeli férfit fiacskámnak hívok. Valahogy ez jön a nyelvemre. Nem sértő, ugye? Csak mert volt egyszer egy bunkó, aki kikérte magának. De hát mi sértő van ebben? Inkább kedves, nem gondolod? Az a nyikhaj meg visszaszólt, hogy nem a fiacskám! Jaj, fiacskám, hogy én hogy utálom a konfliktushelyzeteket! Nem bírom elviselni a vitát! Megöl a veszekedés. Leszívja minden erőmet. Én nem bírok bántani. Ha meg engem bántanak, akkor leblokkolok. Lánykoromban meg többször volt olyan, hogy egyszerűen elájultam. Egy ájulásnál semmi sem oldja fel jobban a konfliktushelyzeteket. Na, ezzel most megint tanultál valami újat. Vagy tudtad már eddig is? Nem, nem tudtad, ezt tőlem hallottad először. Na jó, örülök, ha tanulsz tőlem valamit. Valami hasznosat. Tőlem sok mindent úgyse érdemes. Meg ezzel se mész sokra, nem vagy te ájulós fajta, igaz-e. Manapság már nem divat elájulni. Én néha akkor is elájultam, ha másokat láttam elájulni. Akkoriban voltak még ájuláshullámok. Ragadós az ájulás, mint az ásitás. Persze ma már én se ájuldozom. Szép is lenne! Az én koromban egy összeesés egyenlő a combnyaktöréssel. De mit is akartam mondani? Ne segíts! Nem vagyok hülye. Tudom, mit akarok mondani, költői kérdés volt. Szónoki fordulat. Az empátiáról volt szó, ugye? Na ugye! Szóval... valahogy furán... érzéketlenné kell válni ahhoz, hogy meg ne ölje az embert az a sok érzélem, amit a beleérzési képessége révén kénytelen átélni. Érted? Remélem, nem hiszed, hogy az érzelmek nem ölhetnek meg! Na azért! Engem sokszor tartottak szenttelennek életemben, mert könnyedén vettem a sorscsapásokat meg a tragédiákat. Egy fityfenét van nekem derűs életszemléletem! Azért vettem őket könnyedén, mert ha engedtem volna őket kibontakozni, hogy teljes rettenetükkel hassanak rám, akkor felemésztettek volna. Önvédelemből voltam és vagyok jégkirálynő. De, de az vagyok. Ne beszélj ostobaságokat, hogy lenne már a jég alatt melegség! Mi? Kikérem magamnak, hogy a szívemet igluhoz hasonlítsd! Nem tudsz te rólam semmit. Nem ismersz egyáltalán. Ide figyelj, fiacskám! Hagyd el a hülyeségeidet! Vagy én beszélek, vagy te. Na azért. Jégkirálynő vagyok, jobban tudom azt én, mint te. Az vagyok, és kész. Na és akkor

mi van? Azt hiszed, olyan nagy bűn az? Az pedig nagyon is megbocsátható gyengeség, vagy legalábbis én meg tudom bocsátani magamnak, hogy élvezem kissé, hogy legalább valamiben én vagyok a királynő. Méltóságot ad. Majd megérted, ha öreg leszel, hogy a méltóság milyen hasznos. Sőt, elengedhetetlen. Hisz minden ember király vágyik lenni. Ne okoskodj, igenis, mindenki király akar lenni! Mért ne akarna az lenni bárki is? Megtanultam hosszú életem során, hogy ha szolgálom kicsit a királyt a másik emberben, akkor uralhatom őt. Más kérdés, hogy sosem éltem vissza ezzel. Sőt, még csak élni se nagyon éltem vele. Talán kellett volna... Talán többre jutottam volna. Ezt ne vedd panaszkodásnak. Utálok panaszkodni. Tramplinak érzem tőle magam. Így, hogy nem éltem vele, meddő felismerés maradt ez számomra. Számptalan meddő felismerésem egyike. Számptalan lett volna? Na jó, a számptalan erős túlzás. Egy ász, amit sosem játszottam ki. Na jó, legyen csak bubi, az se gyenge lap, nem igaz? Sosem? Na jó, talán egyszer-egyszer megvillantottam. Persze többnyire önvédelemből. Vannak férfiak, akik ellen minden eszköz megengedett. Hogy miért nem söpörtem be vele mindent? Hát pont azért, mert meg vagyok átkozva az empátiával. Áldás, átok, vékony a határvonal. Én nem csak a királyt érzem az emberekben, hanem a nyomorodott gyereket is, aki a király vágyik lenni. Mert, fiacskám, minden ember mélyén ott van egy reszkető és tehetetlen gyerek. Sokaknak nem is a mélyén, hanem közvetlen a felszín alatt. Nehogy azt gondold ezek alapján, hogy én bölcs vagyok. Egyáltalán nem vagyok se bölcs, se jó. Az életem banális. Ráadásul gyarló vagyok, nagyon is az. A kudarcaim elől is mindig épp oda menekültem, ahová a magamfajta szoktak: az ivásba. Hogy miért? Van pofád ezt kérdezni? Azért, fiacskám, mert részegnek lenni könnyű. Ha részeg vagy, akkor repül az idő. Az alkoholtámor elmenekít a nyomorod és a szenvedésed elől. Az a dolognak csak egy ravasz fintora, hogy persze egy másik nyomorba és szenvedésbe jutsz. Talán, mert nincs élet szenvedés nélkül? Hagyjuk a filozófiát! De akkor is, a pia időlegesen kirepít abból a nyomasztó helyzetből, amiben olyannyira embernek érzed magad, hogy azt már ép ésszel nem lehetne elviselni. Ja, persze, tudom én azt, hogy el lehet, és hogy sokan elviselik, de leinni magad mégis könnyebb. Ne becsüld alá a könnyebb megoldásokat, fiatal vagy még az ilyen kijelentésekhez. Talán a sok időtlennek tűnő kábulat miatt érzem hosszúnak az életem. Meg az értelmetlen hétköznapi sorozata miatt. Pedig nem is vagyok ám még nagyon öreg, csak annak nézek ki. Az mindegy, hogy pontosan hány éves vagyok. Megmondhatnám éppenséggel... Tudom, hogy hülyeség, de valahogy inkább mégse mondanám meg. Miért, mennyinek nézek ki? Ne, mégse, ne mondd meg! Hagyjuk ezt inkább. Térjünk vissza Arlette-re. Róla akarok beszélni. Azt hiszem, a kis Arlette esetében talán úgy volt a legjobb, ahogy és ami történt. Vagy legalábbis úgy volt a legkevésbé fájdalmas. Mert ha nem szakad meg a kapcsolatunk, külső, tőlünk független körülmények miatt, akkor idővel talán ő maga szakította volna meg. Igen, valószínűleg felnőve nem barátkozott volna már velem, hiszen egy fiatal lánynak mi dolga egy öreg nővel? Egy nővel, aki öregnek néz ki. Egy nővel, akiben semmi nőiesség nincs, csak öregség. Ami a gyermeki szemével nézve érdekes és vonzó volt számára bennem és az életmódomban, azt a kamaszkori sze-

mével inkább már furcsának és taszítónak látta volna. Szépen elmaradtak volna a látogatásai, és ez rosszul esett volna. Nagyon jól tudom én, milyen fájdalmas a kapcsolatok megszakadása. Tapasztalatból tudom. Keserű tapasztalatok tanítottak meg rá. Én egy afféle sokat megélt nő vagyok, de persze ez egyből látszik is rajtam, ezt mondani sem kéne. Tapasztalataim szerint az emberek többnyire pont olyanok, amilyennek tűnnek. Igenis lehet ítélni a felszín alapján, mert nem tévedsz nagyot. Nézz rám... na, pont az vagyok, amit látsz. Ez a különbség köztünk. Illetve ez is. Hogy én tapasztalatból beszélek, neked meg elképzeléseid, előítéleteid, ideáid, meg mit tudom én még mid van. Ugyan, fiacskám, nem kell a sóder! Ez így van, és kész. Nyeld le. Amikor én azt állítom, hogy a megszakadó és megszakitott kapcsolatok nagy szakértőjének mondhatom magam, akkor elhíheted, hogy nem a levegőbe beszélek, és hogy ez nem csak egy szlogen. Nekem ugyanis nincs szükségem reklámra, mert nem akarok eladni semmit. Persze, nem nagy dicsőség ez a szakértelem. Inkább afféle, mint amilyen a hóhérnak van. Ha Arlette férjhez ment, és miért ne ment volna, akkor talán megváltozott a vezetékneve. Sőt, akkor valószínűleg most más-hogy hívják. De a leánykori neve, az biztos, hogy Sauvage, a keresztnéve meg Arlette, egészen bizonyos vagyok benne. A memóriám ugyanis mindig kiváló volt. És mint látod, fiacskám, most sincs vele semmi probléma. Nem ittam el az eszem, annak ellenére, hogy alkoholista vagyok. Sokan azért isznak, hogy felejtessenek. Sőt, a többség. De én nem. Én sose ittam azért, hogy felejtsek. Mindig más indokaim voltak. Te, milyen szép lenne, ha az alkohol afféle varázsszer lenne, amely mindenkivel azt műveli, amire vágyik? Aki azért iszik, hogy felejtessen, annak elveszi az emlékeit, aki meg azért iszik, hogy az érzelmeit tompítsa, azt érzéketlenné teszi. Raéreztem valamire, nem gondolod? Forognak még a kerek a fejemben, ebből is láthatod. De ha szenilis vénasszony lennék, Arlette-re, azt hiszem, akkor is emlékeznék. Őt nem lehetséges elfelejtenie egy magamfajtnak. Én mindenre emlékszem, még arra is, amire nem akarnék emlékezni. Hiába, még azt sem felejtettem el, amit mindig is el akartam felejteni. Elhíheted, hogy jobb lett volna nekem sok mindent elfelejteni, mert rengeteg fájdalmas dolog történt velem az életemben. De nem akarok nyavalyogni. Hisz ugyan kinek ne lenne tele az élete fájdalmakkal? De hagyjuk a közhelyeket. Bár nekem nincs velük semmi problémám amúgy, sőt, szeretem őket. Megnyugtatnak. Hogy miért? Hm. Azt hiszem azért, mert ha valami közhely lesz, akkor nyilván sokan érzik igaznak. És ez azt jelenti, hogy nem vagyunk egyedül. Hülyeség! Egyedül vagyunk mind, egyedül éljük az életünket. Mindenki a magáét éli, és nem oszthatja meg senkivel. Nem lehet valaki más életét élni. Abból semmi jó nem származik, ha megkísérled. Hidd csak el, fiacskám, ezt nekem. Gondolhatod, hogy megint csak tudom, mit beszélek. Tapasztalat, emlékszel? De ami volt, megtörtént már, és el is múlt rég; kit érdekel? Még engem sem. Alig gondolok már rá. De attól még sok minden eszembe jut, csak úgy, magától. Mert hát nem irányíthatsz mindent a fejedben. Próbálok én, persze, főként a szépre emlékezni, de azért nem csak arra emlékszem. Emlékszem én mindenre. A felejtés francos áldásában ugyanis nem részesültem. Na nem mintha egyéb áldásokból gazdagon kijutott volna nekem. Leszámítva az átok-

kal felérő áldásokat, ugyebár. Azt nem igazán tudom eldönteni, hogy Arlette mi volt az életemben, áldás, vagy átok. Inkább talán áldás. Vagy egyik sem. Csak egy epizód. Különböző tüneményes kislány volt, szinte angyali. Nekem elhíheted, ha mondom, nem vagyok elfogult. Pedig lehetnék, mert Monsieur Sauvage csúnyán kibabrált velem. De én nem vagyok olyan, aki elferdíti az igazságot holmi sérelmek miatt. Ami tény, az tény, Arlette tündéri volt kislánynak. Amikor azt mondom, hogy tündéri, akkor az alatt több mindent értek. Voltaképpen csak két dolgot, de a kettő, az több, nem? Dehogynem. Egnél legalábbis biztos több. Eggyel több. És az egy, az már nem semmi. Az épp eggyel több a semminél. Na jó, tudom, hogy mindez üres szócséplésnek és konyhai filozofálgatásnak tűnhet számodra, fiacskám, pedig elhíheted, hogy sokkal több annál. Nagyon is lényeges ugyanis tisztában lenni azzal, hogy hol a határ a semmi, az egy és a több között. Az alkoholisták mind jól tudják ezt. Még ha amúgy nem is jellemző ránk éppen a lényeglátás. Tehát Arlette tündéri volt, egyrészt abban az értelemben, hogy vonzóan, elragadóan, ellágyítóan bájos volt. Legalábbis kislány korában. Mert serdülőként már azért nem kimondottan. A hormonok kezdték megváltoztatni, mint minden lányt. Ám ennek a folyamatnak már nem láthattam a betetőzését. Nem is bánom. Komolyan mondom, fiacskám. Van valami elborzasztó abban, ahogy egy kislányból nőstény lesz. Másrészt Arlette tündéri volt abban az értelemben, hogy tündérszerű. Úgy értem, volt benne valami fura. Valami idegenszerűség. Tejfelszőke haja volt, fehér bőre, hegyes arca, és majdhogynem távol-keletiesen vágott szeme. Tudod, olyan keskeny résű. Egyesek alattomosnak mondják az ilyen szemet, de én nem. Szerintem inkább titokzatos. Olyan tekintete volt, mintha folyton félálomban lenne. A kismacskák néznek ki így rögtön ébredés után. Nem volt cserfes gyerek, sőt, szinte szótlan volt. Csak akkor beszélt, ha kérdezték, magától nem nagyon szólalt meg. Viszont nagyon figyelmesen tudott hallgatni. Amikor átjött hozzám kávézni, és ez szinte minden nap előfordult, akkor mindig én meséltem neki valamit, mert úgy érzetem, muszáj beszélnem, különben túl kínossá válik a csend. Ha nem beszéltem volna, akkor ő csak némán figyelt volna engem. Az ilyen néma gyermeki figyelés pedig rettentő zavarba ejtő tud lenni. Én különben is utálom, ha bámulnak. Miért, miért? Azért, mert nincs rajtam semmi bámulatba ejtő, azért. Így aztán, ha hosszan néz valaki, akkor csak arra tudok gondolni, hogy nyilván a rútságomon mereng. Ez most mindegy. Jaj, fiacskám, persze hogy önértékelési zavarom van, kinek nincs? Ne zökkents ki folyton! Abban azért megegyezhetünk, hogy nem vagyok, és soha nem is voltam egy szexbomba. Akkor most, engedelmeddel, folytatom, jó? Köszönöm. Na még csak annyit ehhez, hogy a nőknek csak azok a bókók esnek igazán jól, amelyekben van némi igazságalap. Érted? Ezt csak úgy mondom neked, fiacskám, a jövőre nézvést. Jó, itt befejeztük. Tehát Arlette... és a kávészüneteink. Ja, egyébként természetesen nem voltam olyan bolond és felelőtlen, hogy igazi kávé adjak egy kisgyerekeknek. Ő kakaót ivott, és csak én kávé, de következetesen kávénak neveztük az ő kakaóját is. Talán azért nem tűnt fel neki, hogy kakaót iszik, mert én alig tettem bele cukrot, otthon meg az anyja nagyon édesre szokta neki készíteni a kakaóját. Bezzeg... ó, a francba, hogy én hogy utálok bezegezni! Viszont

nekem az anyám egészen kislány koromtól kezdve igazi kávét adott, amit jól megcukrozott, hogy ne érezzem keserűnek. De azok más idők voltak. Nem mondom, hogy jobbak, de azt se, hogy rosszabbak, csak egészen mások. Ebbe most nem akarok belemenni. Mi méregerős kávét ittunk akkoriban, nem híg lötytyöket. Kellott ugyanis a koffein a korán kelés miatt. Anyám a nappal együtt kelt ám! Meg főleg kellett a reggeli kávézás rituáléja is, mert csak akkor tudtunk igazán nyugodtan kettesben lenni kicsit. Napközben túl nagy volt a hajtás. Az anyám ugyanis házvezetőnőként dolgozott egy arisztokrata családnál. Nem, inkább úgy fogalmaznék, hogy anyám a házvezetőnő volt ennél az arisztokrata családnál. Mert ez nem a munkája volt neki, hanem az élete. A személyisége. Érted? Anyám, a házvezetőnő. Egyszerűen így él az emlékeimben. Anyám házvezetőnő volt, és semmi más. Talán csak még anya kicsit... De valahogy számomra is inkább házvezetőnő volt, mint anya. Én a segédje voltam, vagy legalábbis így tekintettem magamra, aki egyébként történetesen a lánya is, de ez nem volt lényeges. Ne gondold ezt szörnyűnek, fiacskám. Vagy szomorúnak. Mert nem az. Engem ez sosem zavart. Lánykoromban kifejezetten büszke voltam, hogy anyám házvezetőnő. Ez az én szememben akkor és most is rang. És az anyám is kitüntetésként élte meg. Szerettem az anyámat, és ő is szeretett. Na persze nem ölelgettük és csókolgattuk egymást állandóan, de nagyon jól megvoltunk. Számíhattunk egymásra. Összedolgoztunk. Korrekt munkakapcsolatban álltunk, bármilyen hülyén is hangzik ez most neked. Az együttműködésünk nagyon előnyös volt mindkettőnk számára, és a család számára is, akiknél éltünk, és ez boldoggá és elégedetté tett engem is, meg az anyámat is. Képzeld, ilyen kevés elég lehet egy gyereknek a felhőtlen boldogsághoz. Már ha létezik egyáltalán olyasmi, hogy felhőtlen boldogság. Azt gondolom, hogy te is kétled. De nekem akkor is szép gyerekkorom volt. Nagyon szép. Akár hiszed, akár nem, fiacskám. Úgy éreztem, a hatalmas és gyönyörű ház, amelyben lakunk, sokkal inkább a miénk, mint a kenyéradóinké. Olyan volt, mintha ők lettek volna vendégségben nálunk, mert valahogy minden inkább tartozott hozzánk, inkább szolgálta a mi életünket, mint őket. A miénk volt a ház, mert mi működtettük, de mivel mi meg ugye a családot szolgáltuk, így közvetve persze a ház is. Amikor Arlette-el kávéztam, igyekeztem ugyanazt a hangulatot megteremteni, mint amit anyámmal kávézva éreztem gyerekkoromban. Mit is szoktak mondani erre? Az élet apró örömei? Ugye? Na, hát lehet hogy nem is voltak ezek az örömök olyan aprók. Mert hogy azokra a percekre kicsit Arlette anyja lettem. Azt játszottam, hogy az anyja vagyok, de csak magamban. Mert nem akartam megijeszteni, vagy összezavarni. Tudom, hogy ő nem érezte magát a lányomnak, és nem csak azért, mert kicsi volt még, és emlékek nélküli ahhoz, hogy ilyesmi-gondolkodjon. Ő nem tekintett engem anyafigurának, mert a szemében nem voltam anya, hisz nem volt gyerekem. Annak ellenére, hogy volt egy fiam... Igen, volt. Meglepődtél, mi? Egy fiam, amiről persze Arlette sem tudott semmit, így igaza volt, hogy nem tekintett anyának. Nem voltam anya soha. Habár, ha minden anyaságot másnak tekintünk, akkor a magam módján talán én is anya voltam. És van alapja annak, hogy minden anyaságot másnak tekintsünk. Nincs igazam? Mert hát

az én anyám egészen más anya volt, teljesen másként volt anya, mint mondjuk Arlette anyja, vagy pláne én. Tudod, fiacskám... illetve nem tudod... dehogyan tudod... honnan is tudhatnád... nem tudja már senki... rajtam kívül... azért mondom most neked... hogy értsd... hogy az én fiam túl hamar született meg... és túl nehezen... és ebbe belehalt. Ne sajnáld... én se sajnálom... Nem lehet örökké sajnálkozni... Az most a kérdés, hogy az is anya-e, aki egy halott magzat anyja. Szerinted? Én nem tudom. Csak azt tudom, hogy én nem éreztem magam anyának soha. Nem láttam magamban azt, amit az anyámban és más anyákban igen. Vagy csak nem ismertem fel, nem ismertem rá magamban. Az anyaság valami élő kapcsolat, nem igaz? De nekem nem volt ilyen kapcsolatom a fiammal. Egy halottal nem lehet élő kapcsolatot teremteni. Nem, ez így nem igaz. Lehet, vagy valószínűleg lehet, miért ne lehetne, csak én nem voltam rá képes. Mondjuk meg se próbáltam. Nyilván az empátia miatt. Azért, fiacskám, mert ha elkezdek együtt érezni magammal, akkor azt már tényleg nem bírtam volna elviselni. Ezért hát inkább gyorsan elzártam az érzéseimet, és hagytam, hogy a köldökzsinórral együtt minden kapcsolatot elvágjanak a halott fiam és köztem. Mondtam, hogy banális az életem. Akkor meg mit szörnyülködsz? Nem kell a sajnálatod, eddig is megvoltam nélküle. Mit tudom én, hogy ma már másként cselekednék-e! Hülyeségeket tudsz kérdezni! Akkoriban még szinte gyerek voltam. Egy buta kislány. Nem tudtam, honnan és mitől számít valami élőnek. Azt hittem dobogó szív kell hozzá. Azt tapasztaltam, hogy az élő macskát lehet szeretni és babusgatni, de a döglött macskától mindenki undorodik, és azt mondják, nem szabad hozzányúlni. Meg például akkoriban még nem szoktam rá az olvasásra sem. Mert aztán mikor már igen, akkor rájöttem, hogy a regényalakok például élnek. Élnek, annak ellenére, hogy nem hús-vér emberek. Ezt neked igazán meg kell értened. Most meg már semmi különbséget nem látok az emlékképeim között, ha az anyámmal való reggeli kávézásokra, az Arlette-el elköltött uzsonnákra, vagy a regényekben olvasott teázós jelenetekre gondolok. Egyformán valóságosak, és egyformán élők... Úgy élők, hogy közben meg már persze mind halottak, hisz csak emlékek... Tudod, olykor úgy tűnik nekem, mintha az anyámmal való közös kávézásainkat is csak egy regényben olvastam volna. Talán ez attól is lehet, hogy túl sokat olvastam. Életem egy szakaszában legalábbis. Képzeld! Azt hitted, műveletlen nőszemély vagyok, mi? Na nem tévedtél nagyot. De azért olvastam egy s más életemben. Szépirodalmat is. Egy időben faltam a könyveket, de mindig csak a női írók által írottakat. Az nem érdekelt, hogy egy férfi mit gondol. Az érdekelt, hogy a nők hogyan gondolkodnak, mert én nő voltam, és úgy akartam gondolkodni, mint a nők. Ez talán zavarosan hangzik, de zavaros fiatal nő voltam, így nem meglepő, hogy kusza gondolataim voltak. Azóta csak még kuszábbak lettek... Azért is olvastam megszállottan, mert addig se a saját életemen gondolkodtam. A mások élete jobban tetszett nekem. Az olvasás kapcsolatot teremtett mások életéhez. Még ha ezek a mások regényalakok voltak is. Mégis élőbbnek éreztem a velük való kapcsolatomat, mint a kapcsolatomat a saját életemmel. Aztán a könyvekkel is megszakadt valahogy a kapcsolatom. Mondtam, hogy a megszakadt kapcsolatok el nem ismert, de nagy szakértője va-

gyok, ugye. Az van, fiacskám, hogy ha túl sokat olvasol, akkor telemegy a fejed mindenféle eszmével, meg tanulással arról, hogy az élet egyszeri és megismételhetetlen, és nem szabad elpocsékolni. Meg hogy meg kell ragadni a pillanatot, és belevágni a dolgokba, satöbbi, satöbbi, meg ilyenek. Na de, érted mit akarok mondani, ugye? Hát én követtem a tanácsot. Belevetettem magam az életbe, és elkezdtem hajszolni az úgynevezett boldogságot. Mondhatjuk ezt úgy is, hogy regénnyé akartam formálni a valódi életemet. Persze nem sikerült. Gondolom, ez nem lep meg. De mégis mit tehettem volna? Hogyan másként lehetett volna élnem? Elképzelésem sincs. Talán meg kellett volna maradnom a könyveknél? Nem hiszem. Jobb így, hogy megpróbáltam boldog lenni. Bármit is jelentsen ez. Legalább én megpróbáltam. Ez nagy vigaszom volt sok éven át. Persze, a könyvekből jött ez is. Ott írják mindig, hogy nem akkora baj, ha elbuzdulsz, hisz legalább megpróbáltad. Baromság. Vagy nem? Franc tudja. Különbözik Arlette is egy ilyen kis vigasz volt az életemben. Vele megízlelhettem kicsit, hogy milyen lehet nagymamának lenni. Persze csak egész aprócska kóstoló volt. A szülei ugyanis nem örültek neki, hogy barátkozik velem. Velem, a kert végi kunyhóban lakó alkoholista albérlővel. Mondjuk, ezt meg lehet érteni, nem, fiacskám? Sauvage-ék rühelltek engem, mit szépitsem. Amikor megvették a házukat, én már bérlő voltam, így megkaptak a nyakukba. Ezek után mindent elkövettek, hogy megszabaduljanak tőlem. Ugyanis kellett volna a kis házikóm, hogy garázst, meg fészert csinálhassanak belőle. De hiába kepesztettek, nem tehetek semmit, mert rendesen fizettem, a bérleti szerződéselem meg határozatlan időre szól. Csak aztán megismerkedtem Jean-Marie-val. Megfigyelted már, hogy egy nő vesztét valahogy mindig a férfi okozza? Igen, talán fordítva is így van, ebben lehet valami. Jean-Marie. Elhiszed, hogy már alig emlékszem rá? Azt tudom, hogy sovány, inas férfi volt, és szőrös, mint egy majom. Idősebb volt nálam, és fogatlanabb, mégis fiatalabbnak nézett ki, mint én. Mi? Nem. Ez akkoriban még egyáltalán nem zavart. És most se érdekel annyira, mint képzeled. Rosszul gondold. Persze, bosszant kissé az öregség, de számomra ez azért nem egy feldolgozhatatlan tragédia. Elég régóta vagyok már öreg, úgyhogy megszoktam. Jean-Marie töprengő alkat volt, gyakran bámult maga elé, és olyankor nagyon szépnek nézett ki. A maga módján elképesztően jóképű pasas volt. Úgy értem, hogy régebbi szépségideáloknak megfelelően volt sármos. Mély barázdái voltak, és napégette arcüre. Nagyon karakteres, erős kontúrú feje volt, ha érted mire gondolok. Úgy tudod legjobban elképzelni, ha egy régi fotóra gondolsz, amin egy filmsztár pózol nagy életfájdalommal és unottan. Egyébként van róla pár képem valahol, majd megmutatom később. Ha sikerül előkeresni. Mert lehet, hogy elvesztek már. Természetesen Jean-Marie is alkoholista volt, de részeg sohasem. Ha megitta a napi három liter fehérborát, akkor minden rendben volt vele. De ha hiányt szenvedett alkoholból, akkor ideges lett, és agresszív, meg zavart, mint egy lázas beteg. Nem, nem vert meg soha. Na jó, talán volt egy-két pofon, de semmi komoly. Én se maradtam adós olyankor. Jobb egy szenvedélyes kapcsolat, ahol elcsattan pár pofon, mint egy kihűlt viszony, amiben egymáshoz sem érnek a felek. Azt hiszed, az a normális, ha a férfi meg a nő csak gyengéden nyúl egymáshoz és

végtelen tisztelettel? Nem fiacskám, az csak az ideális helyzet, de a norma egészen más. Meg különben is, mi tisztelnivaló lett volna bennem? Vagy benne? Gyengédség meg igenis volt köztünk. Csak az olyan magunkfajták-féle gyengédség volt. Mondok egy példát, hátha úgy jobban megérted. A piac melletti presszóban találkoztam veled, új arc volt, senki sem látta korábban. Ő kezdett el udvarolni, fizette nekem a fröccsöt, bókolgatott, és még táncolni is felkért, pedig abban a presszóban sosem táncol senki, mert nincs zenegép, csak a rádió szól, és az meg kiszámíthatatlan, nem lehet előre tudni, milyen szám következik. Ez a dolog, hogy felkért táncolni, akkor és ott, na, fiacskám, az nagyon gyengéd gesztus volt. Magáról nem beszélt, én pedig nem kérdeztem. Nem érdekelt sosem az emberek múltja. Mindenkiében túl sok a szomorú eset, és ha megismerem ezeket, akkor teljesen elgyengülök, a sajnálat érzése valahogy szinte rám teherkedik, és mintha agyon akarna nyomni. Csak akkor csökken ez a súly, ha eszméletlenül iszom magam. Jobb nekem, ha nem ismerem meg az emberek élettörténeteit. Mert én meg amúgy nem iszom rendszeresen. Napok is eltelnek, hogy egy korty bort se nyelek le. Néha hetek is. Aztán ha meglegyint egy hangulat, amit nem bírok elviselni, akkor nincs mese, innom kell. De ha iszom egyet, akkor meg nem bírom abbahagyni, sorba jönnek az újabb poharak, és a vége mindig filmszakadás. Szóval, Jean-Marie nem mondott magáról semmit, de én nem bántam. Sőt, örültem neki, hogy én vagyok a téma. Nyilván ő is rájött valamikor az élete során, hogy hízelegni kell a másik emberben székelő királynak, azzal sok mindent el lehet érni. Úgyhogy beszélgettem, én meg csacsogtam. Persze elhívtam magamhoz, és mikor levetkőztünk, kiderült, hogy hatalmas szerszáma van, csak épp impotens szegény. Gondolhatod, hogy mindent megpróbáltam, de sajnos, hiába. Érzékeltem, hogy a dolog bántja az önérzetét, ezért vigasztaltam, és mondtam neki, hogy nem nagy ügy, ne eméssze magát miatta. És tudod mit, fiacskám? Tényleg nem nagyon zavart a dolog. Egy pillanat alatt túltettem magam rajta. Gondoltam, ezt húztam a zsákbamacskán, hát ez van. Akkor este azért az ujjáival nagyon ügyesen kielégített, úgyhogy végül is nem volt okom panaszkodásra. Mondta, hogy szívesen megtenné ezt nekem minden este, ezért hirtelen ötlettől vezérelve felajánlottam neki, hogy hát akkor költözzünk össze. Miért csodálkozol ezen ennyire szörnyülködve? Na és ha vadidegen volt nekem? Miért, nem mindig vadidegen az, akivel összejön az ember egy kocsmában? Miért akartam összeköltözni egy impotens fickóval, akit csak pár órája ismertem? Mit tudom én! Na jó, nyilván beleestem. Így működik a szerelem, nem igaz? Nem volt senkim, ő meg engem választott. Azt hiszed, ez nem elég egy nőnek? Na jó, egy magamfajta nőnek? Hát, fiacskám, olykor elég. Bóven. Gyorsan kiderült aztán, hogy neki nincs is még lakása, mert akkor érkezett a városba, így ha befogadom, akkor már nem is kell keresgélnie. Reggel egyből el is hozta a bőröndjét a pályaudvari megőrzőből, és rögtön lerakott a konyhaasztalra annyi pénzt, ami nekem kb. az öt havi nyugdíjam, azzal, hogy az e havi rezsibe a része. Persze, hogy felcsillant a szemem, gondoltam, szép és kényelmes napok jönnek. Csakhogy az volt az egyetlen alkalom, hogy pénzt kaptam tőle. De az ujjáival se sűrűn törlesztett a kosztért-kvartélyért. Mégse dobtam ki. Miért nem? Nem azért, mert beleszerettem. Le-

het, hogy beleszerettem, de nem azért nem zavartam el. Azt hiszem, csak azért engedtem, hogy a nyakamon éljen, mert jó volt, hogy van mellettem valaki éjjelenként az ágyban. Ennyi. Egy test közelségéért, még ha az a test nem is nyújt neki gyönyört, sok ember képes esztelenségekre. De miért is lett volna esztelenség, hogy vele éltem? Nem volt az. Igenis, szép hónapok voltak. Nem adott pénzt, hát aztán! Egész életemben szegény voltam, de a boldogtalanságaimnak és a boldogságaimnak ehhez sosem volt semmi köze. Vagy legalábbis nem túl sok. Elhiheted, fiacskám. Csakhogy Sauvage-éknak nem tetszett ám, hogy az albérlőjük a tudtukon kívül újabb lakót költöztet a bérleménybe. Pedig Jean-Marie alig mutatkozott, nem hangoskodott, nem részesegkedett. Sauvage-éknak azonban kapóra jött. Miatta tudtak kipenderíteni a házikómból, amiben huszonöt évig éltem. De nem az ő hibája volt. Nem őt okolom... Tudod, fiacskám, az a viskó volt az egyetlen igazi otthonom. Otthon... á, hagyjuk ezt, nincs erőm beszélni róla... Sosem vágytam semmi többre, csak egy otthonra. Egy igazi, tartós, biztonságos otthonra, ami csak az enyém. Hát, nem jött össze. Na de most már mindegy. A Sauvage-banda kiderítette, ma se tudom miként, hogy Jean-Marie-t körözik, amiért megsértette a szabadlábra bocsátása feltételeit. Jaj, de okos vagy, fiacskám! Kiszámítható volt, hogy valami ilyesmi lesz, hát persze. Utólag én is kiszámíthatónak gondolom, de utólag már könnyű annak tartani. Egyébként emberölésért ült. Na ne gondolj valami súlyos bűnügyre. Verekedett valakivel, aki másnapra meghalt. Akkoriban ilyesmi előfordult. Nem nagy bűn, inkább csak pech. Miért, hagynia kellett volna magát péppé verni? Nem, nem tudom, ki kezdte. A verekedéseket sosem kezdi senki, azok csak úgy kialakulnak. Körözni meg azért körözték, mert nem jelentkezett a nevelőtisztjénél. Azt mondta nekem, hogy csak normális életre vágyott, és az nem normális, ha az ember hetente jelentkezik valakinél. Úgy éreztem, igaza van. Hát ilyen banális élete volt neki is. Akkor tudtam meg azt is, hogy a börtön előtt pék volt. Örültem, mert nagyon illett hozzá ez a szakma. Bár azt nem tudom, miért örültem ennek. Azt hiszem, talán azért, mert az ember megnyugszik, ha az összeálló dolgok össze is kapcsolódnak, nem igaz? Az azt sugallja, hogy lehetséges a világban a rend. Jean-Marie egyszerűen nem volt hentes alkat, így például rossz lett volna azzal szembesülnöm, hogy valaha, teszem azt, hentesként dolgozott. Vagy mindenesetre frusztráló. Legalábbis nekem. Miután Jean-Marie-t elvitték a rendőrséggel, Sauvage-éknak megengedte a hatóság, hogy egyoldalúan felbontsák velem a bérleti szerződést, hisz körözött személyt bújtattam. Nem bújtattam, és nem tudtam, hogy körözött, de ez azért sem számít, mert ha megmondja, hogy körözik, akkor is engedtem volna, hogy nálam lakjon. Igen, persze, hogy akkor is engedem. Számomra az nem változtatott volna semmin, ha tudom róla az igazat. Nem vagyok bírója senkinek. És nem vagyok az igazság megszállottja se. Tudod, fiacskám, aki folyton az igazságot keresi, az beleőrülhet abba, hogy mindenhol csak igazágtalanságot talál. Ezért aztán én nem foglalkozom az igazsággal. Érted? Na, ezek után nem találkoztam többé Arlette-el. Nem kerestem, mert azt hiszem, nem mertem a szeme elé kerülni. Szégyelltem volna magam. Nem, nem Jean-Marie miatt, ugyan, fiacskám, dehogyan azért, hanem azért, ahogyan az apja csak úgy kirakott. Mind-

össze egy napot adott, hogy elmenjek, de úgy, mintha ez az egy nap is kegy lenne a részéről, amiért hálás lehetnék, hálásnak kéne lennem, ha tisztességes ember lennék. Nagyon élvezte a helyzetet a rohadék. Meg aztán talán a sértettség is dolgozott bennem. Amin azért nincs semmi csodálkozni való, szerintem. De Arlette sem keresett. Nem szökött el hozzám titokban egyszer sem, hogy meglátogasson és a régi szép kávézásainkról nosztalgiazzunk. Szerencsére. Igen, most már azt gondolom, hogy szerencsére, mert így azok az emlékek legalább megmaradhatnak szépnek. Várj, ficskám, még nem fejeztem be. Valamit még mindenképpen el akarok mondani. A legszebb emlékemet Arlette-el kapcsolatban. Az úgy volt, hogy egyszer vettem neki egy babát a... Nem emlékszem biztosan, talán a nyolcadik vagy kilencedik születésnapjára. Sosem szoktam neki venni semmit, de akkor megláttam azt a babát, és anynyira csodálatos volt, hogy muszáj volt megvennem neki. Nem vagyok művelt, se túl járatos a pszichológiában, de arra később azért én is rájöttem, hogy valójában nyilván magamnak akartam megvenni azt a babát. A bennem élő gyereknek, aki kiskorában sosem kaphatott ilyen tökéletes babát, mert az anyja nem költhette a pénzt ilyen haszontalan luxuscikkre. Nekem annak idején csak rongybabám volt. Vénsegemre azt is tudom már, de ettől sem tartom magam bölcsnek, mert a bölcs az, aki idejekorán tud valamit, és nem akkor, amikor mindegy, hogy egy rongybabát sokkal jobban lehet szeretni, mint egy nagy és drága műanyagbabát. Egyszerűen azért, mert egy rongybabán látszik, hogy nagyobb szüksége van a szeretetre, mint az előkelő luxusbabának. Megvettem hát Arlette-nek azt a csodababát. Nagyon drága volt, drágább, mint amit én megengedhettem volna magamnak, vagyis esztelenség volt megvenni, de akkor már csak azért is, dacból, kifizettem. Úgy voltam vele, hogy egyszer az életben én is lehetek gavallér. Mi lenne erre jobb apropó, mint a kis Arlette születésnapja? Nem volt akkor senki más az életemben, aki miatt gavalléroskodhattam volna. Sőt, még díszcsomagolást is kértem. Aztán mikor Arlette másnap átszaladt hozzám kávézni, rögtön odaadtam neki. A doboz csak egy fél fejjel volt alacsonyabb nála. Izgatott lett, de mégis visszafogottan, óvatosan bontotta ki, és amikor megpillantotta, hogy mi van a dobozban, akkor azt láttam, hogy megdöbben. Megrökönyödött. Nem számított ilyen jelentős ajándéokra. Eredetileg azt képzeltem, hogy ugrálni és ujjongani fog a boldogságtól, de ez a zavart meglepetés végül is elégedettebbé tett. Talán először láttam, hogy megreped rajta a fegyelmezettség és visszafogottság maszkja, és szinte gondterheltté válik a meglepetés nagyságától. Gyorsan elkezdtem beszélni, hogy eloszlassam a zavarát, és egyúttal a pillanat súlyát és ünnepélyességét is megszüntessem. Azt mondta, nagyon tetszik neki a baba, és nagyon köszöni, meg az egyéb szokásos udvariassági formulák. Miután hazament, nem telt bele negyed óra, és már jött is vissza, az ajándékkal és az anyjával együtt. Amikor észrevettem őket, tudtam, hogy az anyja túl nagynak tartja az ajándékot, és ezért nem engedi neki elfogadni. Felkészültem, hogy ragaszkodom majd hozzá, hogy elfogadják, és olyan érvek jutottak eszembe, hogy én nem tudnék mit kezdeni vele, nem tudnám másnak adni, és ígérem, hogy nem hozom őket többé ilyen helyzetbe, nem csinállok rendszert az ajándékozásból, eddig se tettem, és ez egy egyszeri, kivé-

teles alkalom, stb. De az anyja meglepett. Dühösen azt mondta, hogy Arlette-nek már van ilyen babája, születésnapjára kapta a szüleitől. Láttam, hogy vérig sértettem azzal, hogy véletlenül épp olyan babát vettem a lányának, amelyet ő is vett, és ezzel valahogy lekicsinyeltem az övét, pedig nem volt kis, és pláne nem olcsó ajándék. Rémes pillanat volt, amikor megvetően kikapta Arlette kezéből a dobozt, és nekem nyújtotta. Mondtam, hogy nem tudtam, hogy van már ilyen Arlette-nek, és majd akkor kicserélem valami másra. Lenéztem Arlette-re, és láttam, hogy micsoda kínban van. Rózsaszín volt az arca a szégyentől. Szerettem volna megölelni, de nem tehettem, hisz ott volt az anyja. Mennyire szerettem és csodáltam akkor Arlette-et, egy csak kilenc éves kislányt, aki szégyellte magát az anyja miatt, és szégyellte magát azért, mert hazudott nekem. Azt kellett volna mondanom neki, hogy ne szégyellj magad, mert jó szívé, sőt kegyes voltál, amikor hazudtál nekem azért, hogy ne bánt meg. Jól tudtad, milyen értékes babát kaptál tőlem, mert a szüleid elmondták neked, amikor a sajátjukat átadták. Mondhattad volna, hogy nem kell, mert van már ilyened, de nem akartál megalázni. Nem én adtam neked drága ajándékot, hanem te nekem. Ezt kellett volna mondanom, ott az anyja előtt, de nem mondtam. Nem azért, mert akkor én aláztam volna meg az anyját. Az nem érdekelt volna. Hanem azért, mert az ember nem mondja ki az ilyeneket. Ehelyett azt mondtam, hogy majd megbeszéljük, milyen babát szeretnél, és olyat kapsz. Aztán szabadkoztam még egy kicsit, hogy ezzel Madame Sauvage felsőbbrendűségi érzését tápláljam, és ettől hamarabb elmenjen. Mikor becsuktam mögöttük az ajtót, kijöttek a könnyeim, és szarkupacnak éreztem magam, úgyhogy gyorsan megittam egy fél liter bort egy szuszra, és lefeküdtem. Az öntudatlanság mindenre gyógyszer. Másnap visszavittem a babát a boltba, de csak fél áron vették vissza. Nem érdekelt, rábólintottam, és vettem egy közönséges babát Arlette-nek, meg a drogériában egy sminkkészletet, csak hogy az anyja megpukkadjon.